№ 32. Київ. Вівторок, 10 февраля (23 лютого), 1909 р. Ціна окремого № 4 коп. № 32.

РАДА

газета політична, економична і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:
у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
— Телефон редакції 1458. —
Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1909.

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	35.

Передп. 1 на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або пореквкарб. на протязі перш. шости місяців.
За границю: на рік 11 карб., на піароку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші статі, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попереду тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

ТОВАРИСТВО МАНУФАКТУРИ Ісаак Шварцман Поділ. Проти Контрак. будинку
НАЙБІЛЬШИЙ МАНУФАКТУРНИЙ МАГАЗИН У КИЇВІ.
КОНТРАКТОВИЙ ПРОДАЖ.
На час контрактів знижка 15.%
рок.-647-4

Од контори ред. газ. „Рада“.
СЬОГОДНІ розіслано передплатникам „Ради“, які заплатили по 8 карб., додаток „Історія України-Русі“, М. Аркаса, на такі станції:
Таганрог, Тараща, Тетіев, Тіфліс, Томск, Тивров, Умань, Харьків, Херсон, Холм, Хорол, Цибульов, Чернівці, Чернигів, Чуднів, Еривань, Яблоново, Ялта, Ярославль.
0 650-4

Од „Української Книгарні“.
У Київі, Безаківська, 8.
Подаємо до відому всіх наших закажчиків, що ВСЕ ВИДАННЯ „Історії України-Русі“ М. Аркаса РОЗПРОДАНО і добути цю книгу можуть тільки рокові передплатники газети „РАДА“, що виплатять 8 карбованців. 10-656-1

Театр „СОЛОВЦОВЪ“ Сезон 1908—09 р. Дірекція І. Е. Дуван-Торцова.
„СИНЯЯ ПТИЦА“, казка М. Метерлінка. Постановка К. А. Марджанова. Повна нова обстановка. Костюми, бутафорія по зразках Московського Худож. театру. Нові декорації роботи художника В. Є. Егорова (декор. Московськ. Худож. театру), М. Б. Басовського (ательє в Одесі) і П. І. Андріяшева. Музика спеціяльно написана композ. І. А. Сацем. Оркестр під орудою М. І. Чернихівського (старшого). Виключне право постан. належ. І. Є. Дуван-Торцову. Перші вистави 16, 17 і 18 февраля. Зважаючи на великі затрати Ціни побільшені. УВАГА!! Поч. о 7½ г. в. Після того як завісу буде піднято, публіка в залю не пускатиметься. Білети продаються в касах театру (в театрі і Крещатику № 25), що дня од 10 г. до 3 г. дня і од 6 до 8 г. веч., 3 ВІВТОРКА 10 ЛЕВРАЛЯ.

Городський театр. Дірекція С. В. БРИКІНА.
На другій і третій неділі Великого посту відбудуться ГАСТРОЛІ відом. артистки (колорат. сопрано) Віри Володимировни Люце і артиста імпер. театр. Леонида Виталієвича Собінова.
РЕПЕРТУАР:
В. В. Люце.
Понед., 16-го февр.,—„СЕВИЛЬСКІЙ ЦИРЮЛЬНИКЪ“
Середа, 18-го,—„ТРАВІАТА“.
Нед., 22-го,—„СКАЗКИ ГОФМАНА“.
Середа, 25-го,—„ЛАКМЕ“.
П'ятн., 27-го, прощальн. бенефіс В. В. ЛЮЦЕ (буде оголошено окремо).
Ціни місц. бенефісні.
Л. В. Собінова.
Вівт., 17-го февр.,—„ВЕРТЕРЪ“.
Четв., 19-го,—„ИСКАТЕЛИ ЖЕМЧУГА“.
Суб., 21-го,—„ЕВГЕНІЙ ОНѢГИНЪ“.
Вівт., 24 го,—бенефіс О. А. ШМІД „РОМЕО и ДЖУЛЬЕТТА“.
Четв., 26 го, прощальн. бенефіс Л. В. СОБІНОВА „ФРА ДЬЯВОЛО“.
Ціни місц. озбільшені.
В пятн., 20-го февр., по бенефіс. цін. в бенефіс Є. Д. ВОРОНЕЦЬ виставл. буде в 1-й раз у Київі з нов. обст. опера В. Желенського „ЯНЕКЪ“. В понед., 23-го февр.,—буде оголошено окремо. Білети на всі оголош. спект. продаються в касі театру з вівторка 10-го февр., з 10 г. ранку.

ЗУБНА ЛІКАРНЯ
Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ, Прорізна, 24.
Прийм. лікарі-спеціал. од 9—9. Плата по таксі. гд—409—54

Добрі істоти.

Мало не кожен допис із села, мало не кожна звістка звідти кінчається тепер одним сумним приспівом: голод і холод панують скрізь. Урожай минулого року був такий злиденний, що свого хліба не вистарчило навіть до Різдва і тепер село сидить здебільшого на самій картоплі та всяких підробках під хліб. З другого боку допікає надзвичайно люта зима з її стужею, морозами та завірюхами. Ні палива, ні одежі теплої нема; дорожнеча на все страшенна, солома, напр., ціниться „на вагу золота“, як каже один з наших дописувачів, дрова теж. Буває, що по хатах цілі стіни вивалюються, коли візьме мороз; попереду вони були наскрізь мокрі і через те не можуть устояти проти великих морозів. Разом з голодом і холодом сунуть на село всякі простудні хвороби та пошести, а найбільше—гарячка з голодухи (тиф), що покотом ложить мало не цілі села. А ще ж місяців зо два лишилось до тепла, а мало не пів року до нового хліба... Та й не знати, який ще і цього року врожай буде, адже знесилені попередніми неврожаями та всяким лихом селяне не могли й цього року обробити добре та засіяти свої ниви, і можливо, що виснажена земля й тепер по своєму віддячить хліборобові.

Не краще й по городах робочому людові. Як наслідок попередніх розрухів, скрізь промислове життя занепало, безробіття росходиться все ширше, сила робітників з сем'ями сидить без роботи, а значить—і без хліба в нетоплених підвалах. Ніколи по городських улицях не було ще стільки прошаків та старців, як цього року; скулячись на морозі, благають вони тієї копійки на хліб та пристановище. Пошести, і знов найбільше гарячка з голодухи, і тут мають собі добрі жнива; по лікарнях повно недужих, а ще більше їх своєї черги дожидає. І знов нема ніяких надій, щоб усе те швидко скінчилось.

Очевидно, треба, не гаючись, поспішитись на підмогу народові. Кожен день тут великого важить, бо коштує багатьом людям здоровля й навіть життя, не кажучи вже про те, що несе доконечну матеріяльну руїну. Проти цього ніхто змагатись не буде.

А тимчасом — нігде ніякісенького руху що до цього не помітно, нема по газетах навіть звичайних за останні роки звісток про харчову кампанію, харчову допомогу голодним. Наче все „обстоитъ благополучно“... Минулої сесії по земських зборах скрізь говорено було про все, що хочете,—про поліцію, стражників, телефони, допомогу чорносотенним виданням і т. и. і т. и., тільки не про допомогу селянам. Про це ніхто й пари з уст не пустив. Не далеко втікли від земств і органи самоврядування по городах: тут панують трамвайні справи, каналізація, рахунки між поодинокими гласними, і знов же не те, що пішло б на безпосередню допомогу нужденній бідноті.

І звичайно—тут нічого дивуватись. По земствах засіли тепер сами за себе, „зубри“; по городських думах—забезпечена матеріяльно буржуазія. І тим, і другим не болить лихо народне, бо сами вони і нагодовані, й зодягнені добре, й живуть по теплих кам'яницях, по яких стіни перед усяким морозом вистоять. От тільки пошести...

І справді вони „не розбірають особ.—ці, як на теперішній час, єдині демократичні „установи“. З голодного села заглядають вони й до панської оселі; з нужденних кварталів перекидаються до будинків з високими вікнами і не вважаючи на те, що тут їм боротьба важча, а пожива менша, все ж таки роблять своє діло, приводючи „до одного знаменателя“ і маючих, і убогих. І тоді тільки починає счинятись крик та галас проти грізної небезпеки, тоді тільки піднімаються розмови що боротись з нею треба, починаючи з коріня, з самого споду, оздоровлючи обставини життя народнім масам.

Щож—остається, очевидно, тільки дякувати цим демократичним, хоч і непроханим гостям за те, що вони всіх рівняють і хоч цим нагадують про невідкладні потреби. І то правда—це нам не первина: адже й письменство в Росії дало вже несвідомо-трагичний образ дівчинки, що молилась Богові „за добру тьотю холеру“. бо тільки ця „добра тьотя“ присилувала її багатих батьків зглянутись на нужду бідноти. Доводиться, як видко, свідомо взяти на себе ролю наївної дівчинки й подякувати і „добрій тьоті холері“, і „доброму дяді тифу“ і иншим таким „добрим“ істотам, що хоч вони нагадають заможнім людям про те, що не „все обстоитъ благополучно“. Може хоч з цього якісь наслідки будуть.

Відгуки парламентського життя.

> З почину графа Уварова, 27 октябристів виходять з фракції й організують партію лівого центру. Ведуться переговори про згоду з колом і мусульманами. Коло ухилилося од відповіді, бажаючи вияснити тактику нової партії в Думі.

> Граф Бобринський зостається в партії поміркованих правих.

> Октябристи в питанні про дрібну земську одиницю висловились за те, щоб волості дано було необмежене право самооподаткування.

> На думку Хомякова, візіт болгарського короля Фердінанда свідчить про брак згоди між Болгарією й Австрією, инакше цей візіт—зрадництво.

> Після одного з засіданнів комісії оборони викрито пропажу плана. Шукали по всій Шпалерній улиці. Трохи згодом член комісії оборони побачив, що він випадково поклав той план у свій портфель. Гучков повернув план генеральному штабові, перепросивши його за необережність комісії.

> Вироблений особливою думською підкомісією законопроект про реформу сената зустрів опозіцію з боку міністерства юстиції. Останніми часами міністерство, одначе, виявило бажання піти на компроміс, і можливо, що незабаром законопроект буде передано на обміркування думської комісії.

> Барон Меендорф сказав співробітникові „Гол. Москвы“, що незабаром у Думі буде утворено непартійний орган для догляду за психічною нормальністю депутатів. В разі, коли хто-небудь з депутатів почне виявляти ознаки ненормальности (напр., Пурішкевич), той орган через думський президіум звертатиметься до губернатора з проханням—оглянути через лікарську управу психічний стан депутата.

> Член Думи Гегечкорі одержав таку телеграму з Маріуполя: „Вибравши вас секундантом, прохаю передати Пурішкевичові мій виклик його на поєдинок за образливого листа з'їздові російських жінок. Ельміра Гейдер“. Гегечкорі на це одповів такою телеграмою: „Як прінціпіяльний противник поєдинків, мушу одмовитись бути секундантом. Раджу не зважати на паскудний вибрик психопата“.

В думських комісіях.

> Думська бюджетна комісія зменшила видатковий роспис канцелярії міністра доріг на 44.643 карб.; прибутковий збільшено на 3.500 карб. Роспис надзвичайних видатків міністерства зменшено на 919.670 карб. Роспис уряду окремого корпусу кордонної варти в прибутковій частині ухвалено без змін; видатковий зменшено на 167.713 карб.

ПО РОСІІ.

— **Новий обер-прокурор синоду.** Як відомо, обер-прокурор синоду, Ізвольський, пішов в одставку і одставка його принята. Обер-прокурором став колишній товариш міністра просвіти член Державної Ради, сенатор професор С. М. Лукьянов. Народився Лукьянов року 1855 -го. Вчився в іркутській гімназії, а тоді в медично-хирургичній академії. (Б. В.).

— **Переміни в міністерстві доріг.** Промова міністра доріг С. В. Рухлова перелякала служащих в цьому міністерстві. Найбільш стурбовані старі служащі. Вони зовсім не сподівалися, що промова матиме якісь реальні наслідки і тепер не знають на яку ступити. Всі ті, на кого міністр в своїй промові натякував, почувають себе не дуже добре. (Рѣчь).

— **Арешт схода.** Громадяне с. Видогощі, новгородської губернії і повіту, три роки тому зробили переділ громадської землі. Серед громадян було біля двох десятків таких селян, які тільки вважалися хліборобами, але коло землі ніколи не ходили. Після закону 9-го ноября селяне склали приговора, яким постановили цим „заводчикам“ землі не давати. Земський присоглашав їх змінити цю постанову, але на всі його заходи громада відмовила. Тоді за впертість земський приговорив всю громаду 52-х хазяїв до арешту на один місяць. (Н. Р.).

— **Діло деп. Пурішкевича.** Депутата Пурішкевича, як відомо, тягнуть до відповідальности за його ганебного листа до п. Философової. Діло це буде розглядатися 12-го февраля. Притягають до відповідальности Пурішкевича по 131 ст., яка загрожує карою не більш одного місяця. Виявляється, що над ним трудно буде виконати суд, бо коли б депутат не схотів явитися на суд, заставить його неможна. Коли ж буде встановлено присуд, то щоб його виконати, треба буде прохати дозволу Державної Думи, або ждати канікул. Питання про те, щоб д. Пурішкевича оглянули лікарі, щоб установити, чи він нормальний—не буде знято, бо коли його вважати за божевільного, то судити неможна.

— **Нові правила для служащих на почті.** Головне управління почт і телеграфів видало нові правила про службу жінок на почті та телеграфі. Правила ці вже розіслані для виконання. Вони встановляють, що жінки прийматимуться на службу в 18—30 років. Треба мати вищу, або середню освіту. Обов'язково знати дві чужоземних мови. Прийматимуться й ті, що мають свідоцтво на домашню вчительку, але з екзаменом по німецькій та французькій мові по програмі гімназії. Прийматимуться виключно дівчата або вдови бездітні, а також дружини почтово-телеграфних чиновників. Дівчата молодчі 21 року повинні мати дозвіл батьків. Після іспитів в знанні служби кандидатки ставатимуть чиновниками 5 розряду державної служби і вислужуватимуться нарівні з чиновниками-мужчинами. (Слово).

— **Спадщина Івана Кронштадського.** Газета „Нов. Русь“ подає опис майна, зроблений судовим приставом після смерти Івана Кронштадського. Всього майна лишилося на 44.367 карб. В це число входять такі речі: 30 орденів та медалів, 28 хрестів, 5 золотих годинників, 84 ікони 19 евангелій, срібна рапіра, 342 полотняних сорочки, 124 кальсонів, 197 рушників, 281 пара шовкових шкарпеток, 27 штанів, 53 пари чобіт, 18 пар капців, 30 шапок, 41 підрясник, 33 ряси і книжок на 100 карб.

— **Лайка Пурішкевича.** „Наша Газета“ наводить цікаву справку про лайку Пурішкевича. Коли цей акерманський депутат був товаришем голови голосної ради с. р. н., то на кожному слові вживав лайливих нецензурних виразів, не звертаючи уваги навіть на присутніх жінок. Дійшло до того, що навіть товариші його не могли витерпіти лайки і попрохали припинити її під страхом кари. Пурішкевич переніс свою лайку в пресу. Він видав лайливий „памфлет“ та „Марусю Спиридонову“, де стояли такі вирази, яких не вживають в порядним товаристві. За це його головна рада 13 декабря 1907 року і визнала божевільним.

— **Діло Тана і Петріщева.** 5 февраля в петербурзькій судовій палаті розглядалося діло Богораза (Тана) і Петріщева, присуджених петербурзьким судом до штрафу в 100 карбов. кожний, за вміщення в 4 ч. збірника „Наканунѣ“ статей: Богораза про московські події, а Петріщева про замирення чорноморського флоту. В тій і другій статі побачили наче б то неправдиві звістки. Палатою приговор суда затвержено. (Слово).

— **„Охтенська богородиця“ на суді.** В петербурзькому суді розглядали позов якогось д. Смирнова до своєї жінки, відомої під призвіськом „охтенської богородиці“. В 1903 році Смирнов поставив будинок на землі, взятій в оренду на 15 літ. В тому самому році жінка його стала на чолі охтенських сектантів, на яких мала великий вплив і дістала призвіско „охтенської богородиці“. Між подружжям скоро почалася сварка. Смирнова завела в себе на кватирі „раденія“ сектантів, оргії та вакханалії. Чоловік обурювався цим, але на нього не звертали уваги. Коли він досить рішучо запротестував, сектанти за приводом самої „богородиці“ тяжко побили його. А потім Смирнова зовсім вигнали з дому. Тепер Смирнов вимагає судом з „богородиці“ 3 тисячі карб., які він витратив на дім. Суд відказав йому (Б. В.)

— **Циркуляр.** Начальник ярославської почтово-телеграфної контори д. Олександров, як пишуть „Б. В.“ зробив не аби-який винахід. На його думку всі непорядки в почтово-телеграфному відомстві через спідниці. Від них нещасні чиновники слабують на сухоти та инше; через них телеграми одержуються не вчасно і т. и. Це все д. Олександров написав у циркулярі, в якому між иншим каже: „я помічав, що де-які женщини, що служать на почті, ходять в дуже довгих спідницях з довгими хвостами. Цього не повинно бути, бо спідниці здіймають куряву, яку служащі мусять вдихати; крім того на спідницях приноситься з вулиці болото і всяка нечість. Хвости при спідницях заважають розносити телеграми, бо при розносці багато уваги мусять звертати на них. Через це буває, що телеграми не туди відправляють, куди слід і не в свій час передають їх. Через все це д. Олександров наказує приходити на службу в спідницях не довших як на вершок від підлоги, а женщинам-чиновникам крім того в одежі чорного, або темно-синього кольору. Коли спідниці недосягатимуть вершка до підлоги, додає газета, тоді мабуть буде вже порядок в конторі в г. Ярославлі.

— **Союз ицькі шахраї.** В „Рѣчи“ маємо звістку з Ставрополя про двох шахраїв, які видавали себе за студентів петербурзького університету і назвалися Захаровим та Мирабовим. Ці добродії ходили по заможних ставропольцях і прохали жертв на користь петербурзького центрального студентського органу. Щоб запевнити жертводавців, вони показували вповажнення цього органу, писане на машині з печаткою його та за підписом секретаря того органу „А. Смирнова“. Лист для жертв був також за підписом та печаткою. На листі були підписи торгових фірм, які жертвували 10—100 карб.—всього на 500 карб. Ставропольці й собі давали жертви досить щиро. Але один з них, д. Грущенко не поняв віри шахраям. Своє підозріння він розказав студентові А. Смирнову. Коли вони пішли на кватирю жебраків і стали допитуватися їх, то виявилося, що ніяких вповажнення від центрального студентського органу вони не мають, а збірають у власну кишеню; замість документів поліції вони показали свідоцтва, які доказують належність їх до „союза русскаго народа“. По заяві д. Смирнова їх арештовано.

Справа Бржозовського й Боровської.

В Кракові відбувається сенсаційний суд над польським письменником Ст. Бржозовським, обвинуваченим за

провокаторство. Виказує на суді на Бржозовського колишній варшавський охранник Бакай. Він просто казав на суді так, показуючи на Бржозовського: „Оце добродій, якому я давав гроші“ (з охранки). Але в посвідченнях Бакая сила суперечностей. Бакай, наприклад, запевняє, що весною 1905 р. начальник варшавської охранної поліції Петерсон дав Бржозовському 250 карб. на виїзд, а тим часом Бржозовський показав пашпорт, з якого видно, що ще 3 февраля 1905 р. він виїхав з Польщи в Галичину; свідки доводять, що жив він до кінця року в Закопаному та в Кракові.

Бакай, між иншим, сказав на суді коли його спитали, чи він часом не еврей: „Ні, я українець, козак“. На суді присяжних у справі Боровської, яка обвинувачує за наклеп редактора „Naprzóda“ Гекера; головою відомий правник д. Рачинський. Слідків викликано 33 душі Окрім Бакая й Бурцева дуже важні посвідчення мусять дати: ватажок польських соціялистів Ігнат Дашінський, доктор Кулаковський, К. Криштоня й доктор Є. Боровський. Гекер не визнає за собою вини і оповідає на суді історію революційного руху в Польщі. Від зрадників, казав так Гекер, революція мусить оборонятися всіма способами. Мене особисто дуже вразило те, що в списковi шпигів охрани стояло прізвище моєї знайомої д. Янини Боровської“. Гекер каже, що Боровська приходила до його в редакцію, жалілася на свою долю, виявляла бажання виїхати на завжди в Америку, бо „їй тяжко на серці через зроблене нею злочинство“ Гекер вдався до Бурцева за матеріялом, щоб можна було судити Боровську партійним судом. Бурцев удався до Бакая, а той і впізнав в їй по фотографії ту людину, з якою листувався. Партійний суд не міг бути над Боровською, бо вона визнала соціялистів „сміттям громадянства“ Бакай посвідчив, що познайомився з Боровською 1905 р. в маю місяці, в кабінеті Петерсона. Петерсон одрекомендував її Бакаю як „нашого нового агента в Кракові“. Боровська сама пішла до поліцмейстра Зейферта і виявила охоту бути до послуг, бо в неї, мовляв, на кватирі „пашпортне бюро“. За „послуги“ їй дано жалування по 75 карб. на місяць. „Prz. Por.“ пише, що дуже важка була на суді сцена „очної ставки“ Бакая з Боровською, бо Боровська стоїть на тому, ніби непричетна до варшавської охранки. Кореспондент „К. М.“ сповіщає, що чоловік і жінка Боровські дуже нервуються на суді. Дуже прикро дивитися на пана Боровського, який увесь час каже, що „побив би того, дав би в морду тому або иншому“ і т. д. Боровська силкується підмоститися під національно-демократичні погляди присяжних. Боровська каже на суді, що в неї був склад зброї, що вона знала, хто перевозив зброю і т. ин., але ні на кого не виказала. Суд тягтиметься ще кілька день.

Маленький фельєтон.

Два замахи.

Може вже чули читачі про ту сенсаційну новину, що має статись на весні цього року? Дарвинова слава має ще проживотіти тільки до весни, а там... там один польський професор з Львова (подаю його ім'я: Бронислав Блоцький) видасть німецькою мовою свою брошюру, в якій цілком зруйнує цього архибезбожника і поганина, наочно доведе банкроцтво дарвинизму і дасть світові нову теорію органичного життя.

Був Дарвин—і нема Дарвина...

Такий сміливий учинок польського професора з Львова обісмілив мабуть „клубъ русскихъ націоналистовъ“ з Київа. Вони теж роблять замах на одного славетного чоловіка, хоча иншим методом: не німецькою брошюрою, а пам'ятником у Київі.

„Клубъ русскихъ націоналистовъ“ клопочеться про дозвіл збірати жертви на пам'ятник Гоголеві. Д. Савенко, що так останніми часами вславився, викривши державну зраду на львівському просвітному з'їзді, хоче ушановати Гоголя пам'ятником.

І от був Гоголь—і нема Гоголя...

Справді, щоб збесчестити, з'огидити яку хочте справу, досить тільки одного—щоб коло неї попоходили патріотичні руки. Було, напр., колись в Росії „отечество“—і нема „отечества“: його розікрали Абази з Лідвалями. Був народ—і нема народа: його ім'я з'огидили „союзомъ русскаго народа“ Іліодори з братією. Була Дума—і нема Думи: її обернув Пурішкевич в місце непристійностей. Тепер черга за Гоголем: д. Савенко береться йому пам'ятника ставити—і видима річ з'огидить цю само по собі не лиху думку.

Коли б тільки мені та Савенкову фантазію, то закричав би я на ввесь світ про таємний замір „клуба русскихъ націоналистовъ“ учинити державну зраду. Адже ж ясно, що його заклик про пам'ятник може тільки зруйновати славу Гоголя, зробити ім'я його ненависним усякій путящій людині. А як Гоголь—то найкраща зброя проти „мазепинців“, то коли ім'я його впаде, що ж оборонить од них „великую Россію“? Ґвалт! „Отечество въ опасности“...

Але я, на жаль, не маю Савенкової фантазії і через те смію думати, що замах „русскихъ націоналистовъ“ з Київа на честь та добру славу Гоголя таку саму вартість має, як замах польського професора з Львова на славу Дарвинову. Прийде весна—і останеться, певна річ, Дарвін непохитно на своєму місці; прийде націоналистам дозвіл на пам'ятник Гоголеві—і...

Не од націоналистів в усякому разі діждеться собі Гоголь пам'ятника.

Р.

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

Од'їзд губернатора. 8 февраля виїхав з Київа по службовим справам київський губернатор, гр. Ігнат'єв.

Конфіската. Київський тимчасовий комітет в справах друку постановив конфіскувати № 5 українського тижневика „Слово“.

Од київських вегетеріанців. Гурток київських вегетеріанців, бажаючи мати найпевніщі відомости про число вегетеріанців в Росії і знаючи, що багато вегетеріанців з ріжних причин записалося членами вегетеріанського товариства, прохає їх прислати свої адреси, а також по змозі подати такі відомости: 1) яку страву їв за дитячих літ, 2) коли саме перейшов на вегетеріанство і скільки років тримається його, 3) чи їсть страви виключно з рослин, чи споживає також і молоко, яйця, коровяче масло, 4) чи їсть рибу, 5) чи споживає спиртові напитки і скільки саме, 6) чи курить табак і скільки цигарок викурює в сутки, 7) як розуміє вегетеріанство і в чому бачить його завдання. Адресувати всі ці відомости: Київ, Миколаївська, 9, книгарня К. Шепе

Комітет запомоги сиротам, дітям тих салдатів, що загинули підчас російсько-японської війни, цими днями звернувся до київського губерського по справах селянських присутствія з проханням подати йому докладні відомости про всіх таких сиріт. Відомости ці повинно присилати на окремих листках, які буде розіслано по всіх волостях на Київщині.

Лист художника Кузьневича. Наша редакція одержала з далекої Америки від артиста-різьбара, Григорія Кузьневича листа, в котрому він запитує про те, коли почнуть ставити памятника Т. Г. Шевченкові, а також і про те, чи комітет в справі будови памятника віддасть роботу приватним шляхом якомусь підприємцеві чи буде оголошено конкурс.

Тиф у Київі. 8 февраля по київських лікарнях було слабих на тиф: в олександрівській—343 чол., в дегтеревській богадільні—96 чол., в кирилівській—98 ч., в еврейській—65 ч., в лікарні для чорноробочих—32 ч.; всього слабих було 634 ч.; в прийомному покої при олександрівській лікарні лишилося ночувати 9 чол.

Художественна вистава редакції „Въ Мірѣ Искусствъ“ уявляє з себе помітне з'явище в Київі і дає досить цікаві зразки нової малярської умілости. Звертають на себе увагу малюнки д. Ан. М. Васнецова. Багато малюнків є в старинному стилі намальованих. Малюнків з українського життя зовсім немає, коли не рахувати картину д. В. І. Зарубіна „Вечорниці“.

В громадському зібранні 7 февраля відбулася звичайна літературна вечірка, на якій пр.-доц. київськ. університета А. М. Євлаков прочитав доклад на тему „Геній-художникъ и общественность“. З приводу доклада були жваві дебати, котрі дали змогу гаразд з'ясувати питання, порушене докладчиком.

До святкування памяти Ч. Дарвіна. Гурток студентів-натуралистів мав на думці з приводу століття з дня нарождення Ч. Дарвіна впорядкувати публичне засідання, але на це місцева адміністрація не дала дозволу. Через це святкування відбудеться 12 февраля на звичайній збірці гуртка.

З Київщини. Недозволені книжки в бібліотеці. „Кіевл.“ повідомляє, що цими днями п. поліцмейстер г. Бердичова А. Цвіткович оглядав місцеву громадську бібліотеку. Він разом з помішником своїм та приставом 2 части в присутності діректора-розпорядчика Я. Коренбліта та бібліотекарши А. Познер передивився бібліотечні шафи й повірив каталог бібліотеки. Виявилося, що в каталозі записано коло 20 книжок конфіскованих; декільки їх було на руках у читачів, а всі ті, що були в бібліотеці, зараз же арештовано. У шафах було ще знайдено кількись недозволених книжок, незаписаних в каталозі. Про все це написано протокола. Недозволені книжки, коли їх повернуть читачі, бібліотека зобовязалась приставити п. поліцмейстерові. Справу про це передано на перегляд жандарському управлінню.

Сільське начальство про „Раду“. Із звенигородського пов. один наш передплатник, між иншим, пише:

...Урядник, побачивши „Раду“, яку я одержую, звернувся до мене: „Це ваша газета?“—Моя, одказую. „Що ж ви у ній находите хорошого?“—Все, що можна знайти в усякій путній газеті.—„Не думаю,—скептично одказує урядник.—Я сам закоренілий хахол, а от нічого не розберу в цій газеті“. Присовує до себе одне число „Ради“ і силкується щось читати. Але прочитавши рядків зо два, урядник одкидає газету. „Трудно, не могу,—каже.—А ви як, Антон Василевич, находите цю газету?“—звертається він до одного з присутніх.—Я її ще не знаю—несміливо одказує той,—але мені здається, що вона нічого собі газетка... Тут знов устряв третій прихильник урядника: „А мені здається, що воно чор зна-що“, і всі регочуть. Таке-то у нас бува.

З Волині. В житомірській тюрмі зараз сидить мало не 500 арештантів, тимчасом як тюрма ця може умістити всього 250 чоловіка. (Вол.).

З Поділля. Шкільна справа. Останні статистичні відомости, добуті дірекцією народніх шкіл, показують, що на Поділлі всього 295.227 дітей шкільного віку. Початкових же шкіл есть: міністерських—346 і церковно-парафіяльних—1.322, по яких учиться дітей 100.000. Таким чином за стінами школи лишається аж 195 тисяч дітей шкільного віку. Щоб завести й на Поділлі загальну початкову освіту, треба одкрити ще коло 2.300 нових однокомплектових шкіл. (Под.).

Митарства бувшого депутата. Ще перед виборами до 2 ої Держ. Думи начальству донесли, що Оверко Семенов, селянин з Бубнівки, гайсинського пов., збірав своїх односельців невеличкими гуртками і росказував їм, що в поміщиків треба „одняти“ землю, а для цього слід підчас роботи на полі не давати їм робочих рук; поміщики, лишившись без робочих рук, сами тоді муситимуть оддати селянам свою землю. Коли ж одбулися вибори до 2-ої Думи й Семенова обрано було за депутата, на його донесли, що він на одному з сільських сходів, на який зійшлося 200—250 бубнівців та селян з околишніх сіл, лаяв міністрів „пузачами“ та „мироїдами“.

Не покинули Семенова й після розгону другої Думи, тільки-но бувший депутат устиг приїхати в рідне село, як на його знов посипались доноси. 7 сентября 1907 р. його було арештовано і вислано на 2 роки в вологодську губ. На засланні проти Семенова знято обвинувачення по 129 і 130 ст ст. карн. зак. і за це його знов посажено в тюрму в г. Никольську, вологод. губ. Але недужого його потім перевели в астраханську губ. і тепер він сидить в тюрмі у г. Цареві. Бувший депутат сидить в тюрмі вже другий рік і дожидає суду. Хорий він клопотався, щоб його випустили під догляд поліції, як адміністративного засланця, але все дарма. (Рѣчь).

З Полтавщини. Отруєна риба. В с. Веремійвці, золотоношського пов., селянин Михайленко купив у місцевих рибалок собі риби. Невістка напекла й наварила цієї риби і подала дідові на вечерю, а сама пішла з чоловіком на весілля. Але недовго вони весілювали. Прибігли наполохані діти і сказали, що „дома дід умерає“. Поки син з невісткою прибігли додому, то старий Михайленко і помер. Це все скоїлося од риби, бо її багато ловлять під кригою дохлу і примішують до свіжої. Ловлять велику силу риби, хоч ледве тільки живої або й зовсім дохлої. (Од власн. кор.).

З Катеринославщини. Крадіжки вугілля з вагонів Не зважаючи на те, що ужито вже найрішучіших заходів проти крадіжок грузів і особливо вугілля з вагонів, напади на вагони цілими шайками не припиняються. Найчастіше ці напади трапляються на перегоні „Сухачівка—Запорожя“. Коли поїзд йде притишеною ходою і ніде не видко стражників, грабіжники ускакують в поїзд і скидають з вагонів на полотно вугіль, дерево, рибу всяку в бочках то що і потім потай забірають усе в найближчі села. Це робиться не для того тільки, щоб роздобути собі топливо, а стало просто „підприємством“.

Остання крадіжка 3 февраля була удень на тому ж перегоні. Товарний поїзд № 117 був на 277 вер., як 6 чоловіка напали на його й почали скидати з вагонів на полотно вугіля. Але це побачила кондукторська бригада і прогнала їх, одбивши 8 мішків вугілля і двоє ручних саней. Лиходії втекли. Бригаді за те видано нагороду: оберкондукторові Самохвалову 25 карб. і чотирьом кондукторам та двом змазчикам—по 5 кар. (Юж. З.).

Тиф в тюрьмі. „Юж. Заря“ повідомляє, що цими днями в павлоградській тюрьмі арештанти почали слабувати на сипний і поворотний тиф.

З Харьківщини. Українське читання для народу. В г. Харькові в реальній школі 8 февраля було прочитано українською мовою поему Т. Шевченка „Москалева Криниця“. Читання було для народу, безплатне.

З Херсонщини. „Истинно-русское“ товариство. „Бирж. Вѣдом.“ повідомляють, що в Одесі організувалось нове товариство „истинно-русскихъ“ власників домів, торговців та промисловців, яке має на меті не попустити в гор. думу ні одного поступовця. На перших агітаційних зборах цього т-ва, що одбулися цими днями, був і сам градоначальник Толмачов.

З Кубані. До загину пар. „Святославъ“. „Нов. Заря“ пише, що новочеркаська судова палата затвердила постанову катеринодарського окружного суду, по якій Р. т-ву п. і т. одмовлено в арешті грецького парохода „Парісіс“, що затопив „Святослава“. І позов проти „Парісіса“ не одбудеться.

Злякався суду. В Катеринодарі орловський селянин Феофан Блинський знасилував 10-літню дочку свого хазяїна, де наймав кватирю. Батько дівчати подав на Блинського в суд. Злякавшись кари, яка була б за цей ганебний вчинок, Блинський оце 2 февраля повісився у себе на кватирі. (Куб. Курьеръ).

Українці на Буковині.

До культурно-просвітнього руху в сторожинецькому повіті. На прикінці декабря минулого року відбулися в Сторожинці збори філії товариства „Руська Бесіда“. На присутніх ці збори зробили втішне враження тим, що на них прибуло більше як 500 особ ріжного стану—селяне, міщане, люде інтелігентних професій; були тут представники українських громад і всіх товариств сторожинецького повіту. Цей факт виразно свідчить, що в повіті просвітна справа захоплює все ширший загал та пробужує у них національну свідомість, і що „Руська Бесіда“ стає помітним фактором в культурному життю в повіті. На зборах, між иншим, був парламентський посол, д. Микола Спинула, який, забравши одним із перших слово, дав історичний нарис культурно-просвітнього руху на Буковині. В своїй промові посол змалював сумну минувшину українського життя на Буковині перед заснуванням товариства „Руська Бесіда“. Це товариство в життя українського народу на Буковині влило живу ідею і, хоч складалося воно на початку з кількох особ, з успіхом переводило в життя цю ідею і крок за кроком розвивалося; дякуючи йому, тепер вся українська людність на Буковині з'організована в одну сильну і свідому громаду, з якою числитися мусять і уряд і всі сусіди, що перше і знати українців не хотіли. Тепер вже буковинські

Вона його любила...

(Оповідання).

Розгорілося - роспалалося майове сонце над святим городом, аж побіліла роспечена блакить нависла, знемігшись, над землею.

На білі мури, на золоті бані й хрести боляче глянути.

Лаврська дзвіниця уп'ялася в небо сніговим стовпом, але тільки жаром пашить од її зеленистобілих стін Дерева, роскохані попередніми дощами, поспускали своє рясне листя, мов попарені.

Душно, парно й тихо.

Навіть пташки посоловіли, не щебечуть, а тільки зрідка, мов знехотя перегукуються.

Потомлені прочане туляться по холодках, де їх понабивалося, як бджіл у рою, але немилосердне сонце гонить їх звідти, примушує кочувати з місця на місце, а тепер загнало їх сливе що в вівтарь Лаври.

Спить народ, де хто примостився, аби хоч голова була трохи в холодку, за ноги вже байдуже.

До вечерні ще далеко, та й спочити треба.

У холодочку стара баба, постогнуючи, розвязує спухлу ногу. Молода дівчина, задихавшись, червона як мак, біжить до неї з жмутком лопушиного листу.

— А де це ти набрала, Одарко?

— А бачте, бабуню, таки знайшла! Я ж казала!

— Та де ж пак ти знайшла?

— А отам, біля криниці Антонія-Хведосія, що ми воду пили... ще я тоді нагляділа проміж хрестами на могилках отакі здорові кущі... ще там якийсь дід спав.

— Тю, й не боялася сама туди йти? здивувалася молодиця, що досі мовчки лежала на простеленій свитці.

— Оце вигадали, тітко Килино! Що я—маленька? бігати не вмію? Та й чого боятися? Адже ж ні лялечки!

— Еге—чого! Часом застука якийсь... мало там отих старців та босяків шиється!.. або й ченчики оті—Бога ради!

— Ну—то хіба не втікла б? Я швидко бігаю!

— Попобігаєш тоді.

Баба обклала пухлу ногу, вже не так їй пекло-трудило і вона од полехкости тільки задовольнено покректувала.

Дівчині не було чого робити і вона сіла напроти баби, підставила просто під сонце свою чорняву невкриту голову і тільки очима водила навкруги: те ж саме, що й вчора, уже набридло, хотілось кудись инде—та ба! од своїх одбиватись неможна. А тут так нудно, усіх уже переглянула, нічого нового. Ах, ось! Через цвинтарь тихою ходою йде якась пані та з такою чудовою парасолею: поверне в один бік—червона, у другий—синя.

— От парасоля! Дивіться, дивіться, бабуню! — термосила Одарка бабин рукав.

— Що там таке?—знехотя обізвалася стара.

— Та парасоля ж, кажу! Дивіться бо швидче; а воно! аж міниться, аж очі в себе вбірає! От штука.

Чи баба глянула чи ні, а молодиця підвелася й собі задивилася на паню.

— А що це мені ця пані неначе по знаку?—гляньте-но, бабо Оляно: неначе скидається на нашу панночку Лександру, саме тоді я у дворі була, як вона заміж йшла.

Нестеменно вона, тільки на виду повніща.

Баба глянула з-під руки.

— А й справді! Сама вона! А ну, біжи, Одарко, дожени, бо я ж нездужаю встати.

— Як раз! так я вам і пішла!—засоромилася дівчина:

— Ще здума, що милостини прохаю.

— Ат дурне! Біжи ж хоч ти, Килино, перейми: я ж таки любила її панночкою. Коли ще Бог приведе побачитись.

— Оце ще тітка Килина!—нетерпеливилася Одарка, бачучи, що молодиця поправляє коробку на голові та підсмикується,—ото поки ви чухаєтесь, а пані і одійде геть далеко!

Але пані, що вже простувала була до ближніх печер, одразу чогось повернулася й пішла назад. Не дійшла ще до прочан, баба вже й гукає:

— Панночко! Пані Лександро!

Пані жваво звернулася, поглянула сюди-туди і побачила киваючу голову, вивязану чорною хусткою.

— Бабо Оляно! Невже це ви? Живенькі-здоровенькі! Звідки ви узялися?

— Здоровенькі були, моя паніечко! От вже не сподівалася, що побачу колись. З дому, з дому, моя ластівочко? з Осиковатої просто! Ще торік обіцялася сходити ік святим угодникам та ось, мабуть Бог за лінощі карає: стерла ногу, щось прикинулось, то й мушу сидіти, поки одтухне трохи, а то й вечерні не вистою.

Пані зраділа, що побачила людей з свого села, у якому не була ще з часів свого одружіння, привіталася й присіла коло баби на розстеленій Одаркою свиті. Одарка мала повну втіху й з парасолі й з брилика пані з такими гарними квітками й стрічками.

Баба любенько розмовляла з панією. Сусіди й собі попрокидалися й присунулись ближче: инші й дивувалися, що ось така пишна, гарно вбрана пані та така приступна й приязна до селян.

Вдарили до вечерні.

Густий, повний вщерть, гук поплив-покотився униз. Ще не замовкла луна, що обізвалася по всіх кутках, як наспів другий і, перебиваючи дрібні відгуки та метушню прочан, поплив наздогін заміраючій десь далеко луні.

За третім разом дзвін забив частіще і його дуже гудіння вже не переривалося, тільки коливаючись міцними густими хвилями, струсювало тишу й сон цілоденної спеки. Немов розбуджений дзвоном, зашелестів вітрець. Народ підіймався і сунув до церкви.

Сонце стояло як раз проти святої брами і било цілим снопом гарячих промінів у сутінок її склепіння.

Баба через спухлу ногу не пішла, Килина дуже цікавилась розмовою, а Одарка боялась одлучатись од своїх і через те всі троє зосталися коло пані Лександри.

Уже довідалися вони, де вона з чоловіком живе і як живе, як і коли саме помер її батько і про всі подробиці, які їм кортіло знати. Тепер пані запрохувала їх до себе у гості, але вони чогось соромлялись і тільки дякували за ласку.

Не всилувавши, пані сама зосталася коло їх і тепер вони їй мусили росказувати про все на селі, про всякі події останніх років, про всіх знайомих, живих і вмерлих і тих, що повиростали не на її очах.

— Ну, а як там Тодоська проживає?

— Тодоська, кажете? Чия?

— А ота Тодоська-красуня... батька її, здається, Пилипом звали.

— Ага-га! Моргуненкова, Пилипова! Так, так. Та вона ж либонь ще при вас з Охрімом побралася... памятаєте?

— Памятаю, а як-же!

— Нічого, добре живе: два сини має... хазяйствечко...

— Гладка, що їй робиться! Свекір помер, свекруху виперла до діверя (їхній Максим оженився з Мотрею Іванівною—може памятаєте—таке собі конопастеньке дівча у вас свині пасло?)—то ось вони й узяли стару Софію до себе, а Тодоська тепер сама собі голова,—підхопила Килина.

— Ну, а як Охрім?

— Та й він, хвалить Бога, нічого: там такий огрядний, з себе повен, червоний на виду—лагідненько почала баба.—Бо пье мало! — гостро увірвала Килина.

— Хіба? здивувалася пані.—Охрім? пье? такий смирняка...

— А-тож! різала Килина:—там що ярмарку, що свята то такий з марнопольки лізе, що аж вилискує, аж з чуба курить.

— Та ну-бо, Килино! — спинила її баба.

— Чого там „ну бо“? Хіба неправду кажу? Ну, нехай не що-неділі, а все-ж часто-густо...

— Не осуружуйся, моя дитино, чого там!—втихомирювала її баба.

Пані схотілося жартом погасити суперечку що все зростала.

— А що-ж Тодоська його качалкою не поштує? Адже така була козирдівка! Хлопці голіруч було не приступай!

— Де ви бачили! Вона-ж його любить! Там та-ак любить!—похитувала баба головою,—так страшенно любить, що аж усе село на їх дивується.

— Еге, маєте собі паніечко!—підхопила знов Килина—там той бідний Охрім аж не тямиться! Не з чого й пье, як з того кохання! Надто вже його Тодоська любить!

Пані здивувалася й просила бабів, щоб довели їй до-ладу, як це воно так виходить.

— Та от, бачите, серце-паніечко,—узялася до докладного викладу баба:—вона любить, але то так, що вже ніби він не смій ні на кого й глянути, ніде піти, а-ні слова вимовити сам за

українці мають своїх послів в парляменті і в сеймі, мають також своїх і прихильних до них людей по ріжних урядових і інституціях, мають свої національні школи не тільки початкові, але вже й гімназії. Заживши своїм національним життям, зміцнившись в своїм власнім таборі, увійшли українці рівним членом в сім'ю инших народів в краю і стали бажаним спільником тих, що живуть з ними в приязні і приняють їм, а разом з тим з'явилася для них можливість роспочати з успіхом боротьбу з тими, що бажали б сами панувати в краю на шкоду иншим народом. І такі цінні здобутки на полі культурного і політичного життя, що утворюють кращу будущину молодшім поколінням і наготовляють ґрунт для продуктивної роботи, дала щира і невтомна діяльність на народньому полі, між иншим, і товариства „Руська Бесіда". Далі промовець висловив свою радість з приводу того, що українці з сторожинецького повіту беруть жваву участь в діяльності товариства „Руська Бесіда", закликав всіх присутніх не покладати рук на полі культурно-просвітньої діяльности, не піддаватися знеохоті та апатії.—Далі говорив о. Волянський. Він у своїй промові дав нарис заснування і перших часів життя товариства „Руська Бесіда" і змалював сумний стан тих українських громад, де народ, збаламучений ріжними волоськими дурисвітами, покидає свою рідну мову, прилучається до ворожих українцям товариств і гірше чужих шкодить українському національному рухові. Тут згадав промовець про тих численних по українських селах учителів, що ставляться до народу цілком бюрократичним способом, зовсім не дбають про його, жадними товариствами народніми не цікавляться і навіть потай дбають про те, щоб гальмувати справу з заснуванням їх.—Потім д. Іваницький подав звідомлення з діяльности товариства і закликав інтелігенцію щиріше братися до просвітньої праці на селі. Тут же на зборах вписалося до товариства нових 32 члени. Збори „Руської Бесіди" були помітним з'явищем в житті Сторожинців: з ділового з'їзду вони перетворилися в показну демонстрацію, в просвітний празник.

(„Буковина").

Українці в Америці.

— **Початки національного руху в Бразілії.** До бразільської „Зорі" пишуть з Прудентополіса, що національний рух помаленьку, в елементарній поки що формі, зростає поміж тамтешніми українцями, і прокидається надія у де-кого з еміґрантів, що незабаром можна буде закласти українське товариство, яке стане показним фактором в культурному і політичному житю переселенців і надасть йому більшої сили і змісту. А поки що маємо тут тільки такі прояви національного життя, що свідчать тільки про те, що згадки про рідний край не вмерли в еміґрантів. Так на Різдво місцеві аматори виставляли п'єсу „Ніч Віфліємська". Ця примитивна річ дуже подобалася глядачам, що складалися з інтелігенції, міщан і нових переселенців селян, які допіру тільки прибули до Прудентополіса. Аматори готують до вистави також і „Наталку Полтавку" Котляревського. На другий день свят завитали до українських переселенців музики й заграли колядок. Всі ці, на перший погляд, дрібниці мають в житті еміґрантів де-яке значіння, бо будять у них думку про далекий рідний край.

(„Зоря").

Економичне життя України.

— **Наслідки закону 9 ноября.** В харьківському повіті наслідком закону 9 ноября —про вихід з общини—все падає ціна на землю. Багацько селян, що закріпили за собою в приватну власть надільну землю, продають її більш заможним своїм односельцям по зниженій ціні. В с. Козача-Лопань, наприклад, землю купують у селян по 100 карб. за десятину, се-б то в двічі-тричі дешевше за її риночну вартість.

— **З робітничого життя.** На заводі Мельгазе в Харькові усе рощитують робітників, що були найняті на час. 31 января рощитано 14 чоловіка; 4 февраля знов заявлено рощот кільком. Завод має силу замовлеників і через що йдуть ці рощоти—зрозуміти годі.

— На харьківському паровозному заводі в мідницькій рощотують робітників бригадами, як закінчують вони свої роботи.

— **До історії професійного руху у Київі.** З 1906 року в Київі організовувалось двічі професійне товариство робітників друкарів та палітурників і двічі потерпіло невдачу.

15 ноября 1906 р. було затверджено статут професійного т-ва під назвою: „Кіевскій союзъ рабочихъ печатнаго дѣла". До цього т-ва, що було першою легальною організацією робітників-друкарів у Київі, пристало було щось коло 1.000 членів. Але через 7 місяців (20 іюня 1907 р.) його несподівано було закрито.

Через рік після багатьох клопотів та втрати було затверджено новий статут „Кіевскаго профессіональнаго о-ва рабочихъ графическихъ искусствъ". Це т-во не встигло навіть до ладу зформуватись, як і його було закрито.

Діяльність першого з цих двох т-в найяскравіще виявилась в допомозі безробітним, яких у Київі було і є завше доволі і через безробіття, і через те, що тут спиняється сила робітників проїздом з одного промислового города до другого, шукаючи заробітку. Протягом семи місяців т-во видало безробітним допомоги на 1.286 карб. 10 коп. і „на дорогу" в инші городи 121 карб. 45 коп.

Т-во робітників графичної умілости, що виникло на руїнах старого т-ва, було зареґістроване 31 іюля 1908 р., а 15 октября того ж року вже й закрито. В ньому налічувалось усього 294 члени. На постанову про закриття цього професійного т-ва подано скаргу в сенат, але відповіді ще поки нема.

„Кіев. Печатникъ", відомостями якого оце ми скористувались, повідомляє, що цими днями у Київі подається на затвердження статут „Кіевскаго профессіональнаго о-ва рабочихъ типо-литографскаго и переплетнаго дѣла".

— **Професійний рух.** Гурток фармацевтів у Київі подав на затвердження статут клуба місцевих фармацевтів-служащих. Членами цього клубу мають право бути фармацевти-служащі, що мають не менш 21 року. Вступного треба давати 50 коп. і потім що-місяця виплачувати по 10 коп.

— Спілка фармацевтів-служащих у Київі погодилася з громадською бібліотекою, щоб з її членів замісць 20 коп. що-місяця за користування книжками брали по 10 коп., і з провизором д. Шейкманом, щоб за підготовку до іспиту на аптекарського помішника із спільників-фармацевтів він брав замісць 25 по 10 коп.

— **Районні з'їзди потребителів.** Бюро київської спілки потребительських товариств скликає в цьому февралі місяці районні з'їзди потребительських т-в по таких пунктах: у Черкасах, Смілі та Городищі, черкаського повіту, в м-ку Олександрівці, чигиринського пов., в Звенигородці, Радомислі, в Умані та Маньковці, уманського пов., в Сквирі та в Казятині, бердичівського пов. Крім представників од потребительських т-в того чи иншого району на всіх з'їздах братиме участь хтось із членів бюра спілки.

— **Кооперативний рух.** Селяне с.с. Михалівки, Клебані та Рудки, на Поділлі, організували у себе потребітельські товариства.

— Затверджено статут т-ва потребителів у с. Москаленках, золотоношського пов. (Полтавщина).

— При лубенському т-ві сільського господарства (Полтавщина) з 1 сього февраля розпочав свою діяльність виділ бжільництва.

— В с. Воскресенці, олександрівського пов. (Катеринославщина), з початку минулого року істнує позичкове т-во, яке досить вже широко розвинуло свої операції, а отсе взялося до спродажу своїм спільникам хліборобського знаряддя на легких умовах. Тепер ще в селі одкривається за допомогою земства сільсько-господарське т-во, а незабаром, як кажуть, заснується і товариство потребителів.

— Гаврилівське позичкове т-во, набувши за минулий рік чистого прибутку більш як 1500 карб., постановило на загальних зборах одрахувати з цього прибутку 800 карб. у фонд для торговлі, а крім того роспочати будовання власного помешкання. Землю під помешкання дала сільська громада. При помешканні буде вибудовано амбар для складу сільськогосподарського знаряддя.

З життя „Просвіт".

∞ **Т-во „Просвіта" в с. Мануйлівці.** В с. Мануйлівці в новомоск. пов. (на Катеринославщині) вже другий рік істнує товариство „Просвіта" (філія Катеринославської) та тільки „офіціяльно", бо на ділі зовсім не чути її. Причиною те, що не було хати де-б просвітяне могли збіратись, а оце перед Різдвом відбулось загальне зібрання членів товариства. Вибрали нових членів ради, замісць тих, що вибули строк. А оце на святках відбулося зібрання й членів ради. Вибрали нових: голову Феофана Ларіна, писаря Василя Курінного та скарбника Гр. Корнієнка. Між иншим, написали заяву до волосного сходу, щоб дали шматок землі, де-б товариству можна було поставити свою власну хату.

ТЕЛЕГРАМИ

(і останні вісти з газет).

Похорон великого князя.

ПЕТЕРБУРГ, 8. О 2-й годині дня в новім склепі поховано тіло небіжчика великого князя Володимира Олександровича.

Достойні гості.

ПЕТЕРБУРГ, 8. Прибув з-за кордону Фердинанд, царь болгарський.

Прибув ерц-герцог австрійський Фридрих.

Діяльність уряду та адміністрації.

ВЛАДИКАВКАЗ, 9. Нарада під проводом намістника области призначила необхідним завести повітову землеустроїтельну комісію з правами губерньскої.

ПЕТЕРБУРГ, 8. Пьесу „Дни нашей жизни" заборонено в Москві навіть після того, як офіцера замінено телеграфистом.

Варшавським газетам ген.-губ. Скалон заборонив передруковувати з „Matin'a" спомини Бакая.

Між московським університетом і міністром Шварцом виникло непорозуміння. Шварц не ствердив програми фізіко-математичного факультету, висловивши йому „замічання"; рада професорів визнала, що міністр не мав права на це, бо факультет сам по закону відповідає за програму. Шварц вважає відповідь факультета гострою і запропонував виконати свою постанову. Непорозуміння це буде розглянуто в раді професорів.

Судові справи.

ПЕТЕРБУРГ, 9. 7 февр. в сенаті почалася справа після апеляційної скарги бувшого полиціймейстра г. Пабіяниці Іоніна і стражника Косцюшко, засуджених варшавською судовою палатою: Іонін на 12 років і Косцюшко на 8 років до каторги за вбивство арештованого Гризеля, щоніби нападав на монопольку. Предсідатель—сенатор Злачевський; обвинувачує тов. обер-прокурора Вракій. Гражданську позву підтримують присяж. адв. Переверзев і Мясоедов. Обороняють винуватих присяжний адвокат Булацель і член Думи Замисловський. Справа розглядатиметься кілька день.

ВАРШАВА, 8. У военному суді пять день розглядалась справа про 6 офицерів, що обвинувачувалися за належність до всеросійської офицерської спілки, про 27 салдатів, двох фершалів і двох гімназистів, що обвинувачувалися за належність до революційної організації. Засуджено: 5 офіцерів, три нижніх чина і фершала до каторги на строк од 6 до 8 років, двох гімназистів на заслання і трьох салдатів до дісціплінарного баталіону. Инших виправдано.

Арешти.

ТОМСЬК, 9. В Ново-Миколаївському виявлено фабрику фальшивих грошей. Арештовано п'ятеро. Захоплено багацько матеріялів і машинку.

ЛОДЗЬ, 8. Вчора арештовано трьох, що пограбували касира фабрики „Гофрихтера" і вбили городового.

КОВНА, 8. Позавчора, як ловлено двох злочинців, поранено з бравнінга пристава і городового.

Напади.

КОСТРОМА, 9. В Кинешмі чотирі озброєних грабіжники зробили напад на бакалійну крамничку. Власника, заляканого револьверами, пограбовано на 350 карб.

Пожежі.

ПЕТЕРБУРГ, 8. Вдень в будинку Пажеського корпусу, що на Садовій вулиці, схопилася пожежа. Огонь знищив клас ручної праці і химичну лабораторію. Підчас боротьби з пожежою дуже понівечено служителя і пожарного.

ТУЛА, 8. На Київській вулиці в сінематографі підчас вистави заняла лента. Люде з переляку вдарились тікати і в натовпі задушилось шестеро, а душ 30 тяжко понівечилось.

Завірюха.

ХЕРСОН, 9. З 7 февр. в західній частині губернії лютує завірюха. Почтові зносини перервалися.

ОДЕСА, 8. Вночі метелиця на південно-західних залізницях вгамувалась. Після півночі з Одеси вийшов перший за добу поїзд на Кишіньов.

ГОЛТА, 8. Біля Балти вже третю добу викопують поїзд з заметів. Сидить щось з 400 пасажирів, яких годують на кошт дороги. Сьогодні знайшли в степу семеро, що замерзли. Сніг падає.

НЕМИРІВ, 8. Вже другий день лютує завірюха. Рух на першій під'їздній залізниці спинився. Почти немає.

ЄЛИСАВЕТ, 8. Лютує завірюха. вже три дні немає поїзду з Одеси.

Різні звістки.

ЯРОСЛАВЛЬ, 9. Рибинський биржевий комітет зняв ініціятиву клопотатись перед урядом про зміну і доповнення законів про торговельну несостоятельність. Відбулося кілька засіданнів спеціяльної комисії, наслідки праці якої буде розіслано до усіх биржевих комитетів на розгляд і піддержку.

КАШИН, 8. На Кашинській залізниці розбився товарний поїзд. Де-кого поранено.

ПЕТЕРБУРГ, „Köln Ztg." сповіщає, ніби-то Азеф сидить в Петропавловській кріпости.

На маскараді в Петербурзі перший приз дано за вбрання Азефа.

Неапольська полиція, як каже „Journal" запропонувала Горькому виїхати з Італії.

За кордоном.

БІЛГРАД, 9. Відбувся митінг протесту проти сербського процесу про державну зраду в Загребі. Людей було до 5000. Принято резолюцію з протестом проти брехень про Сербію, що розповсюджуються з Відня і Будапешту, і звертається увага Европи на справу, що кладе ганьбу на XX століття. Зібрання відбулось спокійно.

ВІДЕНЬ, 8. Віденські і будапештські газети друкують сердиті статті проти Сербії. „N. Fr. Pr." каже, що становище справ до кінця февраля не зміниться, а після того вже щось буде.

ЛОНДОН, 8. Закінчились наради міжнародньої конференції по морському праву. Дійшли до згоди майже по всіх одділах програми. Протокол буде підписано мабуть на тому тижні.

БІЛГРАД, 8. Міністерство Велиміровича пішло в одставку.

КАІР, 8. Хедів, розглянувши постанову ради міністрів, наказав закрити на два місяці асхарський університет. Національна партія послала хедівові, міністрові-президентові і турецькому парламентові телеграми, говорючи про значіння університета в мусульманщині. Ліберальна партія просить помочі Англії.

ПЕТЕРБУРГ, 8. В Боснії і Герцоговині закрито всі школи і в будинках цих шкіл буде поставлено військо.

Література, наука, умілість і техніка.

= У Київі вийшла з друку книжка: „Пісня в Кайданах"—збірка творів Гр. Ващенка. У збірці уміщено такі твори: 1) „Пісня в кайданах"—драма на 4 дії, 2) „Узько, тем. но"... Оповідання, 3) „Німий"—оповідання, 4) „Хвилі"—поезія в прозі.

= Переклад з української мови. В літературно-науковому додаткові до газети „Kurjer Lwowski": „Na ziemi naszej" надруковано переклад вірша д. Богдана Лепкого: „Spowidź ziemi" (Сповідь землі). Переклад д. В. Оркан.

= В Катеринодарі вийшла з друку другим виданням пьеса Г. Доброскока: „На Кубані" (на одну дію).

Театр і музика.

Театр т-ва „Грамотности".

8 февраля відбувся бенефіс артиста і режисера трупи д. М. К. Садовського. Грали відому драму д. М. Старицького: „Богдан Хмельницький". Пієса пройшла на диво мляво якось; в грі артистів виразно було помітно утому. Навіть в виконанню д. Садовського одної з найкращих своїх ролів—Богдана Хмельницького не було видко звичайної сили і яскравости; найкраще і найнатуральніще вийшла у його остання сцена перед наметом: знесилений і зневірений Богдан був як живий. Також і в грі д. Заньковецької не почувалося натхнення. Не на своєму місці були д-ка Діброва в ролі Ганни Золотаренко і д-ка Ніжінська в ролі Юзі. Д. Березовський грав Чаплінського і Морозенка; перший вийшов у його краще; в виконанню другої ролі вже не було такої доладної гри. Гарно виконав свої ролі д. Корольчук. Д. Паньківський мало грав Виговського, а більше балакав. Решта артистів виконали свої ролі добре. Треба ще зауважити, що статисти не гаразд були призвичаєні до сцени і в далеких місцях прямо прикре враження робили ці деревляні, байдужні, ще й до того з лакейськими „котлетками" обличчя у козаків.

Глядачів в театрі було багато. Зустріли д. Садовського гучними оплесками; в кожному антракті також гаряче і щиро витали бенефіціянта. Були і подарунки.

— **Шкільна вистава.** Цими днями в драм. школі М. В. Лисенка відбулась шкільна вистава учнів класу української драми. Виставлено було другу одміну третьої дії „Богдана Хмельницького", першу дію „Суєти", другу „Глитая", другу „Моральности пані Дульської" і цілком „Ювилей" Чехова. На цей раз вся вистава була надто аматорська, без всякої шкільної дісціпліни. Що найкраще було то те, що більшість учнів надто лехковажно поставилась до своєї вистави і не знала своїх ролів. Це дуже дивно. Люди готують собі репертуар і не вчать ролів. Ролю раз вивчивши добре можна потім забувати десятки разів, перед виставою ж досить освіжити читанням один раз і можна гарно вести під суфльора. Але кепська будучність у тих актьорів, які ще учнями покладають всі надії на суфльорську будку. І взагалі на шкільних закритих виставах не повинно бути суфльора. В першорядних драматичних школах, наприклад, при московському художньому театрові, де учнів приймають з великою обережністю і людей безумовно талановитих, суфльора на шкільних виставах нема. І ненадіючись на чужу поміч учні вчать ролі як треба.

Так повинно бути і в нашій одинокій українській драматичній школі. Вона—новина і закладає на рідній сцені фундамент з людей освічених і свідомих, які згодом мусять підняти занепад укр. сцени. Нема яскравих талантів—не біда—появляться, а тепер давайте людей працьовитих і тих, що люблять діло.

Вертаюся до виконання уривків. Краще од инших пройшла дія з „моральности пані Дульської". Але переклад цієї пьєси щось неможливе, половина виразів польських, а решта—більшість російських, а не українських. Невже-ж не найшлось кого в школі, щоб виправити добре цей переклад, і повиправляти такі слова, як „впрочем", і „вообще" і т. д. „Суєта" пройшла досить бадьоро. „Глитай" слабо, особливо у жінок. „Богдан" зле, без всякого ансамблю і незрепетований.

В „Ювілеї" найгірше вражало незнання ролів, переїначування слів і цілих виразів.

Про виконавців на цей раз не буду говорити, поки не піде цілком якась пьєса. Школі пора вже робити якісь заходи коло цього. Ми чули що з посту почнуться такі вистави у Лукіяновському народньому домі. Це було б дуже добре для учнів.

Ще пара слів. Увага майже всім виконавцям минулої вистави, особливо жінкам. Плач у них-надто драматичний, навіть в місцях, що потрібують тихих сліз, сміх—сухий, штучний. **А. Вечерницький.**

— Аматорські спектаклі. На ст. Н.-Дніпровській (катер. губ.) аматорами виставлено було „Хмару" Суходольського та „Борці за мрії" Тогобочного. В Сумах (Харьківщина) 4 февраля в громадському зібранні аматори відограли „Панну Штук рку" Володського та „Сватання на вечерницях" Стародуба. Прибуток пішов на підмогу незаможним сумчанам.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

С. ДИКАНЬКА, полтавського повіту. У нас у Диканці вже років с п'ять істнує два добродійних товариства: одно —запомоги бідним школярам, а друге сільсько-господарське. Ці товариства за бурхливих років визвольного руху дуже гули навкруги своєю діяльністю. Членів було багато, вкладки поступали добре, та ще й обговорювати усякі справи було вільно кожному. Через це усі зібрання цих товариств були дуже цікаві. Це була, власно кажучи, школа, де грамотні й неграмотні училися, як служити загальному добробутові. Та не проминула чорна хмара й Диканьки. Товариства запомоги бідним учням скоро завмерло і ожило тільки через три роки. Та хоч і ожило, але дуже хоре і зовсім нема в йому життя. Зібрання почали відбуватися зовсім безлюдно. Та й грошей нема. Зосталось кільки карбованців від попередніх років, які зараз зкористували, а далі ні копійки... Та й де ж тім грошам взятися? Селяне й радніші б дати, але й сами ж голота на голоті. Багато де-хто давно вже почали жити на самій картоплі та висівках... А багатирі, які раніше вносили добрі гроші, кажуть, що їм таке товариство тепер не потрібне, бо всі хлопці, які раніше вчилися на гроші цього товариства, в середних школах, поставали „дуже розумні в опинилися в тюрмах та назасланні"... Клопоталась місцева молодь, щоб поставити спектакль на користь цього товариства, так не дають дозволу, бо Диканька на „осібнім положенії". Адміністрація радить виставити: „что-нибудь попроще,—для смѣху". Сільсько-господарське товариство, яке буцім то не спало і де що робило: придбало собі сіялку та віялку не знати на що, бо першою нічого й ніде сіяти, а другою нічого віяти; виписало було за рік кілька пудів насіння культурних рослин. Був разів

себе: усе на її лиш підказах!

Копійки без неї не витрать—у всьому рахунок подай, без поради й у хазяйстві а ні ступни—немов він не хазяїн і сам у свому дворищі.

І то все, маєте собі,—не лайкою, не сваркою, а тими, тьху, прости Господи!—любощами так його оповила.

— Вже-ж певне, не обійшлося так, присяй-Богу! або обпоїла або підкурила чимсь. А тільки він з її волі ніяк не вийде: мов тая дитина за її спідницю держиться, зовсім свого глузду рішився!

— Та вгамуйся молодице, що тобі сталося!—вже розсердилася баба на цокотуху.

— Не торохти, будь ласка, не перебаранчай!

Молодиця одвернулася й запишалася,

Баба, згубивши кінця, й собі замовкла.

— Так-так,—перервала мовчанку пані Лександра—він же, здається й парубком не дуже розумний був?

— Ні, нічого: за батька ніхто його дурнем не взивав, він й до школи аж три роки ходив, і псавтиря було читає над вмерлими ще хлопцем, а потім апостола, як вийде було насеред церкви читати, то голосок той аж у баню бье, аж у бабинці ляскотить! Із себе вдався: ставний, чорнявий, на виду як має процвітав парубок, а що вже смирняка, що вже слухняний!

— І тепер на крилосі читає?

— А тепер не те-е-е! Де ви бачили? Щоб ото Тодоська пустила його на видовисько людям—зроду того не буде! Адже якби й наперекір їй вийшов читати, то мабудь би й у церкві все його смикала, шептала та підштовхувала...

— Бо сама неписьменна той заздро! —увернула Одарка. Баба тільки рукою махнула на онуку, не перебаранчай, мовляв.

— ...а там такий зробивсь мовчазний, несміливий, аж жаль бере: чоловьяга як мур, як мак цвіте, ще кращий ніж парубком був—а якийсь приголомшений як тая тума.

Ото тільки часами, як вирветься та як закурить—тільки держись шапко! Пье й бьеться, й плаче так часами й кількоро день.

А вона, маєте собі, якась чудна, чи то вже хитра, святий її зна: де-б лаяти, вмовляти, як инші жінки, або від сорому відтягати додому—ні! ото він пье—а вона й собі удає, що п'яна, частує, примовляє, приохочує. Він кричить—вона підспівує, він гуля —а вона й діти на сусіди поки не і хазяйствечко тай воловодиться з пьяним, (сама не пьяна) бавить його, як малу дитину, приставляя усячини, поки той сам не запроситься додому.

Прийде, (за її ж таки поміччю) як візьметься її клясти, що мовляв, спутала ти мене, счарувала!—вона сміється, очима грає. Він кричить,—вона не лякається. Вдариться тільки Охрім об поли руками (що ти вдієш з такою?) та як заплаче! Оттоді вже Тодоська як не визвіриться! Почне йому викладати на очі усе-усе: й як вона йому робить-годить, і як вірно кохає, а що він безсумлінний-безсоромний, того і в голову собі не кладе, що як він, сирота нещасна, безглузда, на світі житиме, як вона ось помре, наглою смертю помре, бо він до того її доводить! То він ще посилкується бунтувати, часом і вдарить а тоді й прити-и-хне! Як головешка у помійниці! Оттоді вже вона його бере, зачиняє, шоб проспавсь.

(Кінець буде).

Дніпрова Чайка.

кілька й сільсько-господарській агроном, який дуже гарно росповідав про те, як треба вести хазяйство і посіви. Селян на такі зібрання сходилося багатенько і слухали уважно, але опісля казали, що: „ми все гаразд розуміємо, та тільки, як би от земля була“.

—

НОВА МИКОЛАЇВКА, олександрійського повіту (на Катеринославщині). Наше село має 3829 душ жителів і володіє 5493 десятинами 240 квад. сажнів землі. Єсть у нас волость, почта, дві земських школи та одна приватна. З мая місяця єсть думка провести в село телеграф. Навкруги село оточене хуторами, економіями та німецькими колоніями. Багате й торгове наше село, бо немає близько такого села, де б можна було все купити та продати. У базарні й не базарні дні тут можна побачити й заможного хуторянина й німця коловіста, що привозять продавати продукції свого господарства, та купувати собі все потрібне. Останніми часами повелося у нас на селі велике пьянство. Особливо це стало помітно після відомого закону 9 ноября про закріплення землі на власність. У нас закріпилася більша половина селян. Офіціяльно 172 господаря закріпило землі 481 десятину. Инші ще не одержали потрібних документів, то їх не можна лічити сюди. 11 душ пішло на переселення в ріжні краї. Після закріплення землі часто й густо трапляється бачити, як такі дядьки, маючи у кешені добрі гроші — гуляють, як то кажуть, на всю. З акцизних відомостей видно, що в 1908 році наше село з округою пропило 56.096 карбов. 52 коп. Як що взяти, що округа пропиває $^1/_3$, а наше село $^2/_3$, то виходить, що наші селяне за один 1908 рік пропили більше 36 з половиною тисяч карб. На ці гроші можна б багато де-чого гарного зробити: поставити ще одну школу, заснувати народню бібліотеку. Треба сказати, що значно більша половина наших селян грамотна, бо земська школа існує з 1865 року, а до земської школи були ще старосвітські учителі. Одно тільки веселить душу: селяне наші тягнуться до гарної книжки. А в нас нема не тільки народньої бібліотеки, відкіль би можна брати книги, а навіть при двох земських школах нема книжок за для дитячого читання. Років сім або вісім тому, росказують, надумались в Новій-Миколаївці заснувати бібліотеку. Найшлися люде й гроші. Грошей було зібрано 600 карбованців. Склались вони з жертв, але покійний о. О. Стефановський став на перешкоді цьому ділові і пішов, як росказують, по дворах умовляти старих людей щоб недавали своєї згоди на бібліотеку, бо, мовляв, тоді піде по селу штунда і діти одіб'ються від роботи. Старі люде не дали своєї згоди і через те не заснувалася в нашому селі бібліотека.

—

С. РЖАВА, обоянського пов. (на Курщині). В тутешньому маєтку графа Клейнміхеля, який арендує д. Харитоненко, в садку стояв пам'ятник на могилі дітей колишнього властителя цього ж таки маєтку д. Нелідова. Це була статуя жінки, яка зложила на грудях руки—і молиться, і плаче,—дуже гарна, вилита з міді,—пудів 12. Біля неї стояв хрест і евангеліє. Пам'ятник цей, як видко з напису, поставлено в 1827 році. Біля його був колись і сторож, який за харчі глядів статую. Але цей сторож любив і випить, а так як жалування він не мав, то росказують старі люде, видумав ось яку штуку: продовбав у голові статуї дірку і в очях теж, й як тільки вглядить було, що йде народ до церкви, яка тут недалеко стоїть, то візьме та й ввілье води в голову. Баби зараз падають навколішки, моляться та пятаки кладуть. А сторожеві тільки цього й треба; як тільки народ одійде, він пятаки в кешеню і в шинок. Потім, як перейшов цей маєток до графа, сторожа цього рощитали, а незабаром після цього украли хреста й евангеліє.

А оце недавно украли й саму статую. Украли її тутешні таки селяне: Шило з зятем, Кулик й Лобанов. Решта з їх була й раньше прошпетилася крадіжками. Їх заарештували. Злодії сказали, де заховали статую. Коли пішли туди, то знайшли статую дуже потрощену. Всі чотирі сидять у тюрмі.

Од редакції.

Нас просять сповістити, що чистого прибутку з Шевченковського вечора в г. Тобольську було 152 карб. 65 коп., а не 131 карб., як нам писано було раніше. Ці гроші тобольським поліцмейстром послано в полтавську губ. земську управу в фонд на збудування пам'ятника Т. Шевченкові.

Листування редакції.

Д-ію Д. Богданову. Просимо подати адресу, на яку ви одбираєте газету, тоді №№ вишлемо.

Ставище, д. Харченку. Просимо сповістити нашу контору, на яку адресу вам перше йшла газета.

Курськ. Коноваленкові. 1) Не бачивши вашого писання, не можемо про нього нічого сказати. 2) Оповістки Долинського розіслано всім передплатникам. 3) Книжки про життя всіх письменників ще нема. 4) Книжки про обовязки сільського начальства теж нема.

Суми. П. Куцому та иншим. Постійним дописувачам „Ради“, які мають за це газету, „Історія України“ М. Аркаса висилається в оправі за приплату 2 карб.—на звичайному папері і за 3 карб.—на кращому папері. Оправа за 2 і 3 карб. однакова.

Білозерка. Д-ві Костриці. Ваші вірші не друкуватимуться.

Справочний одділ.

Календарні відомости. Вівторок, 10 февраля. Піст. Свич. Харлампія, Порфирія, Валентини, Павли, прп. Прохора Печерськ.

Сх. сон. 6 год 58 хв., зах. сон. 5 год. 30 хв.

В „Просвіті“—в 7 годин збори бібліотечної комісії.

Список жертв на пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Київі, надісланих до каси полтавської губернської земської управи в протязі декабря місяця 1908 року. Надіслали:

С. І. Афанасьєв (Петербург)—32 р. 40 к., зібраних на квитки.

Д-р О. В. Юркевич (с. Криве, Пекельня, південно-західної залізниці) — 25 р. 20 к., які склали: І. Дашкевич—1 р. та Білий—20 к. (м. Ходорків), П. Пукалов—5 р., Оксен Люлька—1 р., Н. Найденов – 5 р., Ол. Країнський—3 р., П. Пуц—1 р. (г. Павлоград), М. Бенарюков—1 р. (Харьків), Єд. Григорович—1 р., Кость Канневич—1 р., К. Тарнавич—1 р., О. А. Лебедович—1 р., О. Тарнавич—1 р., В. Лебедович—1 р., Г. Лебедович—2 р. (с. Криве); разом 25 р. 20.

Ф. К. Яценко (Петербург)—7 р. 30 к., які склали: дд. Хоменко—50 к., Мясоєдов—50 к., Краснов—1 р., Стракач—50 к., кн. Багратіон—1 р., Краузе—50 к., Шматов—50 к., Єлцу—50 к., Сліпченко та Коленко—1 р., А. Мерц—50 к., Єлухін—30 к., Ф. К. Яценко—50 к.; всього—7 р. 30 коп.

С. П. Шелухин (Одеса)—65 р., які склали: Л-, Ю., С., О., П. Шелухини—5 р., С. В. Чапшанський—8 р., І. І. Боровичок—50 к., Є. В. К.—20 к., П. Т. Климович—5 р., Є. М. Качанюк—1 р., Д. В. Добродієв—50 к., Л. Новіцький—1 р., С. В. Житков—3 р., Ф. М. Бондаренко—50 к., С. К. Гамалія—1 р., Т. Матковський—3 р., Ф. Іваненко—1 р., К. Струменський—3 р., С. Р. Буковський—1 р., А. А. Богомолець—1 р., В. В. Подгородников—1 р., Н. І. Багриновський—1 р., А. Д. Щербина—1 р., В. С. Фоменко—50 к., Б. П. Феєрчак—50 к., Бугаєвський—1 р., прис. адв. Бугаєвський—1р., прис. адв. Уразов—3 р., К. І. Дужан—1 р., Герасимовський—3 р., Злочанський—1 р., М. В. Чепурковський—1 р., Люціанович—1 р., П. П. Герасімовський—3 р., Н. Д. Клименко—5 р., прис. адв. Гаєвський—3 р., Агур—70 к., Потапов—1 р., А. П. Степанов—50 к., Є. А. Борошенкова—2 р., Н. Г. Власка—1 р. 50 к., Горюшкин—1 р., С. П. Шелухин—1 р. 60 к., а всього 65 руб.

Орина Макс. Каменецька (Бірки, зіньківськ. повіту)—15 р. 50 к. зібраних на квитки.

Н. М. Боярський (Лубенщина)—34 р. 76 к., які склали: Ю. С. Адежемедзе—1 р., Я. М. Астряб—1 р., І. О. Теремецький—1 р., З. І. Леонтович—50 к., Ф. І. Дейкун-Мочаненко—5 р., Є. В. Іллісон—3 р., А. В. Карпінський—3 р., генеральша Любов Іван. Ізмайлова—3 р., О. І. Шляревський—1 р., П. А. Балюк—20 к., І. О. Семененко—20 к., А. П. Горбань—20 к., П. Ф. Ткаченко—20 к., В. Є. Гех—50 к., І. Ф. Похильченко—50 к., М. М. Березовець—1 р., Невідомий—23 к., Д. Ф. Даниленко—1 р., І. Д. Даниленко—50 к., К. І. Пазклія—1 р., генер. Ф. Н. Ізмайлов—1 р., М. І. Осипов—20 к., В. Ф. Воронцова—20 к., С. О. Шумахер—20 к., Невідомий на Дубровському кінському заводі—40 к., невідомий—25 к., Ненжон—1 р. 73 к., С. Д. Данилевський—1 р., Г. Д. Волобуєв—1 р., Н. Н. Кулаков—1 р., А. С. Деконський—3 р., Л. М. Аккерман—25 к., Ю. О. Шумахер—50 к., а всього—34 р. 76 к.

Правленіє Лучанського кредітнаго товариства (Лохвицьк. пов.)—1 р., зібраних на квитки.

І. І. Мерний (*Бердичев*)—60 р., зібраних по талон. з ріжних особ.

Податков. інспект. П. П. Федоренко (Одеса)—10 р.

Ст. Ів. Ерастов (Новоросійськ)—70 р. 50 к., які склали:

Кіяшко—5 р., Камайшан—2 р., Скідан А.—1 р., З. Терещенко—3 р., Св. Вас. Бірюков—1 р., Св. П. Бірюков—1 р., Ф. Щербина—5 р., Чаленко—50 к., Жилинський—1 р., Є. Дуля—1 р., Гр. Заліський—2 р., Сотниченко з сином—1 р., Порохневський—1 р., Чернявський—3 р., Кравчина—3 р., Гамбургер—1 р., Корж—3 р., Будзинський—1 р., Віжер—2 р., Павлевський—1 р., Фоменко—2 р., Шевцов—5 р., Донченко—1 р., Полторацький—1 р., Меєрович—1 р., Каплан—1 р., Шпонька—50 к., Каракай—3 р., Дуля-Сотник—3 р., Михайлов—1 р., Жарчинський—1 р., Котляров—1 р., Ст. Ерастов—3 р., 50 к., Г. Ерастов—1 р., Олена Ерастова—1 р., А. Ерастов—50 к., Христя Ерастова—20 к., В. Ерастов—20 к., Оксана Ерастова—20 к., Н. Ерастова—20 к., Богдан Ерастов—20 к., NN—50 к., Білий—3 р., Плакіда—1 р., Всього 70 р. 50 коп.

П. Ф. Залозний (Прилуки)—25 р., зібраних од ріжних особ.

Я. І. Христіяновський (Петербург)—10 р., зібраних з ріжних особ.

Таганлицьке кредітове т-во, костянтиноградського повіту (на Полтавщині)—10 р. 50 к., зібраних з ріжних особ.

Микита Семенов. Ткаченко (Петербург)—6 р., виручених од продажу програмок на українському святі, пожертвованих добродієм Павловичем.

І. Скрипник (Полтава)—3 р. 35 к., од А. А. Скрипника.

Мих. Мих. Могилянський (Петербург)—22 р. 88 к. пожертвовали: П. М. Могилянський—50 к., Л. Н. Васько—50 к., І. М. Красовський—50 к., І. Є. Лесючевський—1 р., Л. Ф. Пантелеєв—3 р., М. П. Бакін—1 р., А. А. Савельєв—1 р., діти—38 к., М. А. Іскрицький—15 р.; всього 22 р. 88 к.

Правленіє китай—городського кредітного т-ва. кобеляцького повіту (на Полтавщині)—10 р. 50 к.

Л. А. Пахаревський (Київ)—2 р. 35 к., зібраних од ріжних особ.

М. Ботвиновський (г. Тараша на Київщині) — 18 р. 15 к., зібраних на квитки.

Козелецька повітова земська управа (Чернігівщина)—100 р., асігнованих земським зібранням.

М. І. Белінський (Одеса)—5 руб.

П. П. Борозниченко (Іркутськ) — 90 руб.—прибуток од спектакля на українському святі, в якому брали участь: д.д. Борозниченко, Ішунін, Василенко, Булданов, Громановський та Баєр.

К. В. Євтушенко (Золотоноша) —15 руб., зібраних на квитки.

В. В. Ігнатович (Київ)—20 руб. 90 коп., які склали: В. В. Телехинський—5 руб., К. Г. Черняхівський—1 руб., Н. П. Вишняков – 50 коп., І. А. Куриленко – 50 коп., П. Н. Малиновський—1 руб., А. А. Таболин—1 руб., Г. Є. Афанасьєв—2 руб., Ю. І. Хильчевський—50 коп., Л. М. Малкин—50 коп., І. М. Ѳедорук—1 руб., Д. В. Третьякова—50 коп., М. П. Саєнко—30 коп., Н. А. Вертиков—1 руб., Д. Н. Лященко—10 коп., А. Н. Шрамченко—1 руб., В. В. Ігнатович—5 руб.; всього 20 руб. 90 коп.

К. М. Левченко (Мезень)—12 руб. 40 коп., в тім числі 9 руб. 60 коп. складених засланцями-полтавцями: К. Левченком—50 коп., Є. Ісаєвим—50 коп., М. Вороною—50 коп., Є. Стояновим—50 коп., М. Кругловським—50 коп., М. Кагарлицькою—50 коп., В. Колоніцькою—50 коп., І. Тверським—20 коп., М. Терещенком—25 коп., В. Івановим—25 коп., І. Рафаловичем—25 коп., А. Гузіковським—80 коп., Я. Щербаньом – 25 коп., М. Забарним—15 коп., М. Садовим—25 коп., Є. Пліском—20 коп., Ф. Подрезом—20 коп., Г. Мирошниченком—15 коп., А. Буряком—15 коп., С. Євтушенком—15 коп., Д. Білашом—36 коп., Д. Задворний перший—10 коп., А. Коновалов—10 коп., І. Овечкою—10 коп., Д. Задворним другим—10 коп., Г. Григоренком—10 коп., Ф. Билиною—20 коп., В. Воронежським—20 коп., А. Литвиненком—20 коп., Н. Новоходським—30 коп., А. Гершлером—20 коп., І. Владимирським—20 коп., Мельниковим—15 коп., Дашковським—15 коп., М. Небогою—10 коп., Г. Руденком—10 коп., І. Сокутою—10 коп., С. Волошиним—5 коп., Г. Демяненком—15 коп., К. Моїсеєнком—5 коп., Н. Бутовим—10 коп., Ф. Туником—5 коп., А. Ремневим—4 коп., С. Кучеровим—15 коп., а всього від засланців—9 руб. 60 коп.; од поважаючого урядовця—80 коп., від жінки урядовця К. Тверської—30 коп., Борі тверського—10 коп., од повожаючого урядовця—П. Ковальчука—20 коп., прикащика Н. Сюмкина—40 коп., мирового судьі М. К. Риндіна—1 руб., а всього од місцевих обивателів—2 руб. 80 коп., а вкупі з засланцями—12 руб. 40 коп.

М. М. Трифановський (Переяслав)—5 руб. 50 коп., які склали: Ф. Мицевич—50 коп., св. М. Білинський—50 коп., Л. Пуковський—50 коп., А. Б. Ястольський—1 руб., Т. І. Жуков—50 коп., А. М. Божко—50 коп., Л. П. Ільяшенкова—1 руб., М. М. Трифановський—1 руб., а всього—5 руб. 50 коп.

О. К. Мицюк (Полтава)—*21 руб. 15 коп.* які склали: С. М. Стаховський—1 руб., А. Г. Міроненко—5 коп., Ф. І. Переяславцев—50 коп., Я. М. Мирошниченкова—20 коп., О. Стаховська—20 коп., Я. В. Гвоздьова—30 коп., С. А. Архангельський—1 руб., Ів. Гр. Капуста—50 коп., М. К. Діденко—50 коп., Д. Г. Лукин—50 коп., Г. О. Кужищин—50 коп., поляк Ів. Ант. Лісецький—3 руб., Л. М. Стаховський—30 коп., І. М. Шиншин—50 коп., Г. М. Селітр—50 коп., Д. А. Єлець—50 коп., І. К. Коланев—20 коп., І. М. Гуров—50 коп., В. О. Николаєвський—50 коп., М. С. Косюра—1 руб., П. О. Соколик—3 руб., А. Г. Стаховська—40 коп., Б. Прилипко—1 руб., єврей Лева Слуцький—50 коп., В. С. Никитин—1 руб., пан Рожнятовський—1 руб., В. П. Ковальов—1 руб., А. Є. Степанов—1 руб., а всього—21 руб. 15 коп.

Д-р І. Л. Липа (Одеса)—66 руб. 25 коп., які склали: І. Л. Липа—5 руб., учителька М. Г. Липа—2 руб., А. М. Липа—1 руб., архитект. Ф. П. Нестурх—3 руб., В. І. Кондратович (студент)—50 коп., Т. К. Гедройц (фершалка)—1 руб. 20 коп., св. В. М. Ємельянов—3 руб., К. Ів. Ємельянова—1 руб., учитель Ів. А. Подлипников—1 руб., уч-ка А. С. Олтаржевська—50 коп., уч-ка—Л. І. Подлипникова—50 коп., уч. М. М. Ягненко—1 руб., Н. Ф. Стоянова—40 коп., гімназистка Клава Ягненкова—20 коп., Ів. Ф. Наливайко (хлібороб)—50 коп., милос. сестра А. Ф. Спинова—50 коп., св. В. А. Афанасьєв—2 руб., матушка Д. П. Афанасьєва—1 р., св. П. Пухальський—3 руб., поміщик Г. І. Хаджопуло—5 руб., пом-ця Є. М. Дворжильна—2 руб., дяк В. Т. Бринкин—20 коп., робітник А. Є. Тихоход—10 коп., роб-ця А. Д. Тихоходова—10 коп., уч-ка Д. С. Степанова—1 руб. 50 коп., Св. Остапович—50 коп., уч-ка М. О. Соковичова—1 руб., уч-ка К. Г. Шепель—50 коп., Н. Д. Шепель—50 коп., М. П. Властарі—50 коп., Н. Г. С.—1 руб., хлібороб С. І. Баша—3 руб., Л. І. Демчинська—1 руб. 20 коп., хліб. С. Д. Грабовський—70 к., докт. М. Литвинович—1 руб., Н. М. Головина—1 руб., товариш прокурора военно-окружного суда К. Д. Коган—1 руб., Л. І. Демчинська ще 5 руб., Д. Я. Олтаржевський—50 коп., крамарь А. Ф. Федоров—20 коп., хліб. Н. А. Куринний—20 коп., Є. П. Петренко—50 коп., хліб-ка А. Базилевич—25 коп., уч-ка М. А. Алексєєва—1 руб., ветер. лікарь А. Г. Корнієнко—2 руб., вет. лікарь К. П. Остапенко—3 руб., уч. Т. С. Степанов—1 руб., інтенд. урядов. В. К. Самополенко—2 р., Н. С. Самополенко—2 руб., об'їзчик земель Г. Х. Дунай—50 коп., разом—66 руб. 25 коп.

І. І. Горунович (с. Армавір на Кубані)—25 руб., які склали: Н. І. Лейбо—5 р., Т. Г. Мазаєв—другий—5 руб., М. Місожніков—5 руб., Г. К. Демянік—10 руб., а всього—25 руб.

Др Ю. С. Грибинюк (Петербург)—59 руб. 78 коп., які склали: С. Усатий—5 руб., скарбник українського клубу „Громада“—1 руб. 31 коп., ще з клубу—53 коп., І. М. Шатілов—1 руб., із скриньки „Громади“—1 руб. 40 коп., Г. І. Кушнір 20 коп., А. І. Абат—20 коп., Л. С. Загорська—20 коп., І. Т. Бедюх—20 коп., К. Курило—30 коп., О. Колісник—20 к., В. Филоненко—15 коп., К. Сільченко—15 коп., Д. Шевчура—15 коп., С. Безпалько—1 руб., М. Я. Анікін—20 коп., із скриньки „Громади“—1 руб. 85 коп., А. А. Кащенко—1 руб., Є. А. Петровська—30 коп., Ф. І. Костіченко—20 коп., П. А. Старицький—1 руб., С. В. Знаменський—15 коп., М. І. Корольков—3 руб., Х.—20 коп., Р. Сідоренко—1 руб., по збірному паперу № 17: А. А. Прокопович—10 руб., із Скриньки „Громада“—1 руб., 12 коп., Є. П. Рудиков—50 коп., Л. Даньковський—5 руб., В. П. Кашкаділов—1 руб., Н. Ш.—50 коп., В. Я. Яцута—1 руб., д-р Александрович—3 руб., Г. Левченко—1 руб., В. П. Приходько—50 коп., А. А. Прокопович—50 коп., Д. К. Лаврентьєв—50 коп., Т. Я. Кучеренко—50 коп., С. А. Кушниревський—30 коп., Л. і Ю. Лукомські—35 коп., А. П. Г.—50 коп., К. П. Л.—1 руб. 5 коп., Кравченко—10 коп., К. А. Єльський—1 руб., М. В. Шапаревич—50 коп., А. І. Буловський—50 коп., У. М. Бондаренко—1 руб., із скриньки „Громади“—17 коп., Ф. І. Бенінгсен—50 коп., із скриньки „Громади“—77 коп., Тарасик Грибинюк—2 руб., Павлик Грибинюк—2 руб., Югеня Грибинюк—1 руб., Оксана Грибинюк—1 руб., Ольга Грибинюк—1 руб., а всього—59 руб. 78 коп.

Всього надіслано в касу губерської управи в протязі декабря місяця 1908 року —851 руб. 37 коп.

Редактор М. Павловський.
Видавець Є. Чикаленко.

Оповістки.

Тим, що люблять вишивати!

За 95 коп. з перес. (можно почт. марками), висилаю **альбом рукодільних робот,** який має 150 худож. роскрашен. взорів хрестаками і гладью, 24 алфавіти звичайн. і монограмн. хрест. і гладью, 3 алф. моногр., 10 взорів гладью на прозорійному папері для перерис., в артист. оправі, з вказівк. що до вибору ниток і шовку. Адр.: **г. Ровно, Волин. почт. ящ. № 46**, Грінфельд. Налож. пл. на 10 коп. дорожче. 10—620—8

Приїзжий українець, письмен., шукає місця при КНИГАРНІ, складі, або конторі. Дуже нужд. Адр.: Фундукл. № 47. Полікарпові для Задорожнього. 3-648-4

ВИДАВНИЦТВО „РІДНА ХАТА“
випустило такі книжки:
1) Рідна Хата. Ілюстрований збірник для дітей ц. 20 к.
2) Як треба боронитись до холери. 2 к.
3) Щасливий Край. Жарт в 1 дії Гр. Коваленка. 10 к.
4) Ворожка. Жарт в 1 дії. Гр. Коваленка. 10 к.
5) Кутя і Колядки. Про рідну мову. 3 к.
6) Листи Гетьмана Івана Мазепи до Мотрі Кочубеївни. 3 к.
Адреса видавництва „Рідна Хата“. Полтава, Кузнецька, 91. 5-652-3

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1909 годъ
на ежемѣсячный общественно-политическій журналъ
Союзъ Женщинъ
(3-й годъ изданія).

Журналъ посвященъ вопросамъ, связаннымъ съ борьбою за равноправіе женщинъ и улучшеніе ихъ матеріальнаго, культурнаго и правового порядка. ВЪ ЖУРНАЛѢ ПРИНИМАЮТЪ УЧАСТІЕ: С. В. Аникинъ, П. Н. Аріанъ, О. В. Безобразова, С. Г. Бередниковъ, О. В. Берви, М. Е. Бландова, А. Г. Богдановская, Р. Р. Бодуэнъ-де-Куртенэ, проф. И. А. Бодуэнъ-де-Куртенэ, С. И. Бондаревъ, М. А. Вейсбейнъ, Э. О. Вахтерова, В. П. Вахтеровъ, В. В. Водовозовъ, О. А. Волькенштейнъ, проф. В. М. Гессенъ, Н. А. Гольцева, Е. А. Гончарови, Л. Я. Гуревичъ, прив. доц. А. И. Елистратовъ, З. Н. Журавская, прив.-доц. А. В. Завадскій, С. К. Исполатова, А. А. Кальмановичъ, М. В. Кечеджи-Шаповаловъ, В. А. Кальчевскій, О. Н. Клирикова, проф. М. М. Ковалевскій, О. Е. Корниловичъ, Г. А. Ландау, проф. Ф. Левинсонъ-Лессингъ, Л. Н. Ленская, А. В. Лучинская, Е. П. Лѣткова, А. С. Милюкова, П. Г. Мижуевъ, Н. Мировичъ, М. М. Моргулієсъ, В. М. Невѣжина, Н. Пальчинская, проф. М. Я. Пергаментъ, проф. Л. І. Петражицкій, Л. Д. Писаржевская. В. В. Португаловъ, В. А. Поссе, М. Роговичъ, Л. Н. Рутценъ, А. Н. Рутценъ, С. С. Садовская, Н. А. Скворцовъ, В. Ѳ. Тотоміанцъ, А. В. Тыркова (Вергежскій), С. А. Тюрбертъ, Г. А. Фальборкъ, А. П. Философова, проф. В. М. Хвостовъ, А. М. Хирьяковъ, Е. М. Чарнолуская, В. И. Чарнолускій, Н. В. Чеховъ, С. А. Шабадъ, З. Шадурская, О. А. Шапиръ, Л. Шейнисъ, Е. Н. Щепкина, Н. Н. Щепкинъ и др. Журналъ выходитъ ежемѣсячно, выпусками отъ $1^1/_2$ до 2 листовъ большого формата (48—96 столб., 3—6 обычн. журнальн. листовъ). **Подписная цѣна** съ доставкой и пересылкой: На годъ 2 р. 50 к. На полгода 1 р. 50 к.

Подписка принимается въ редакціи журнала **С.-Петербургъ, Николаевская ул. д. № 84, кв. 9.** 3-649-2 Ред.-Изд. **М. А. Чехова.**

Видавництво „ЧАС“
вийшли з друку і продаються по всіх кращих книгарнях України такі книжки:

№ ПЕРША СЕРІЯ:
1. **М. Левицький.** Злочинниця (з портрет. автора) . . . ц. 3 к.
2. **Г. де-Мопасан.** Батько Мілон (з портет. автора) . . . ц. 3 к.
3. **М. Телешов.** Скрута (з портрет. автора) . . . ц. 3 к.
4. **В. Прус.** Живий телеграф . . . ц. 1 к.
5. **К. Міксат.** Син чи пасинок? . . . ц. 2 к.
6. **А. Фогацаро.** Срібний хрестик (з малюнком) . . . ц. 2 к.
7. **Р. Кіплінг.** Буквар Моті-Гюй (з малюнком) . . . ц. 3 к.
8. **Г. Вотге.** Марійка . . . ц. 1 к.
9. **А. Гарборг.** Помста . . . ц. 3 к.
10. **Рідні струни.** (Збірочка віршів) (з портр. Т. Шевченка) . . . ц. 4 к.

ДРУГА СЕРІЯ:
11. **Петро Ротарь.** Не в руку (з портр. автора) . . . ц. 3 к.
12. **Октав Мірбо.** Броляга (з малюнком) . . . ц. 2 к.
13. **Антін Чехов.** Лихо (з малюнк.) . . . ц. $2^1/_2$ к.
14. **Марія Родзевичова.** Мотлох (з малюнк.) . . . ц. 5 к.
15. **Йонас Лі.** Дві матері . . . ц. 1 к.
16. **Джіовані Чіамполі.** Сільська вчителька (з малюнк.) . . . ц. 4 к.
17. **Абрам Райзін.** У найми . . . ц. $2^1/_2$ к.
18. **Виборний Макогоненко.** В суді . . . ц. 3 к.
19. **Іван Вазов.** Павло. . . . ц. 1 к.
20. **„На одпочинок“** (збірочка веселих поезій) . . . ц. 4 к.

ТРЕТЯ СЕРІЯ:
21. **Осип Юркевич.** Непорозуміння (з мал.) . . . ц. 2 к.
22. **Еміль Золя.** Безробіття (з французськ.) . . . ц. 3 к.
23. **Лев Толстой.** „Гаси вогонь, поки не розгорівся (з портр. автора, перек. з російськ.) . . . ц. 4 к.
24. **З. Моравська.** „Смерть“ (з польськ.) . . . ц. 1 к.
25. **Педро-де-Ново-Кольсон.** „Гроза міністрів“ (з еспанськ.) . . . ц. 3 к.
26. **Альфонс Доде.** Остання лекція . . . ц. 3 к.
27. **Японська казка.** „Свинячий син“ . . . ц. 1 к.
28. **Леся Українка.** „Одно слово“ (з портр.) . . . ц. 2 к.
29. **Іван Тургенев.** „Бірюк“ (з портр., перекл. з російськ.). . . . ц. 5 к.
30. **Петро Розеґер.** „Приятелі“ (з німецьк.) . . . ц. 2 к.

ПО ЗА СЕРІЯМИ:
№ 1. **Одривний календарь** на 1909 рік . . . ц. 50 к.
„ 2. **Народній календарь** на 1909 рік . . . ц. 10 к.
„ 3. **Життєпис Тараса Шевченка** з 2 фарб. мал. і 6-ю в одну фарбу . . ц. 2 к.
„ 4. **Словник Українсько-російський** (25.000 слів) друкується.

Всі видання „ЧАСУ“ можна придбати в **Книгарні „Київськ. Старини“** Київ, Безаківська, 8.

Склад виданнів в Книгарні **„Літературно-Наукового Вістника“ Київ, В.-Володимирська, 28.**

Хто замовляє на складі на 1 карб.,—той за пересилку не платить, а хто замовляє на 3 карб.—одерж. дурно, яку схоче, серію книжок **„ЧАСУ“ (10 назв.)**

Пять відсотків від продажу виданнів „ЧАСУ“ буде призначено на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі.

Всі три серії книжок (№№ від 1 до 30) коштують 75 к. без пересилки. 0 657-1

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятельська 5. Телеф. 1069.